นโยบายการศึกษามาจากไหน-ทำไมถึงไม่สำเร็จ

นำเสนอเมื่อ : 3 มิ.ย. 2558

คอลัมน์ EDUCATION IDEA โดย ดร.โชดก ปัญญาวรานันท์

ผมเชื่อว่าหลาย ๆ คน
โดยเฉพาะผู้ปกครองทั้งหลายคงสงสัยว่าทำไมการศึกษาไทยถึงไม่สอนหนังสือให้เด็กเรียนได้ดี ๆ เก่ง ๆ
แบบที่โรงเรียน Inter บางก็ว่าเงินเดือนต่างกัน การลงทุนต่างกัน นั่นก็ส่วนหนึ่ง
ซึ่งครึ่งหนึ่งผมเคยมีความคิดแบบนั้น

จนเมื่อสัปดาห์ผ่านมาผมมีโอกาสร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำ (ร่าง)
นโยบายการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
เพื่อร่างนโยบายเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาฯ จึงได้ข้อมูลที่น่าสนใจที่จะมาเล่าให้ฟังกัน

ข้อสังเกตที่ 1 คือ ระบบงานแบบแยกส่วน
ระบบราชการไทยเป็นการแบ่งส่วนในรูปแบบองค์กรที่เรียกว่า Department Organization แต่ละหน่วยงานย่อยจะ Focus แต่หน้าที่ของตัวเอง ดังนั้น นโยบายที่ไปประชุมมาจึงเกี่ยวข้องกับแค่ "การบริหาร" และ "การพัฒนา" ครู และบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับการผลิตครูจากมหาวิทยาลัย

ข้อสังเกตที่ 2 คือ งอกหน่วยงาน

สืบจากข้อสังเกตที่ 1 พอ "บูรณาการ" ไม่ได้ ระบบราชการไทยก็จะก่อตั้งหน่วยงานใหม่ ๆ
ซึ่งมาเชื่อมประสาน เป็นตัวกลางนั่นนู่นนี่ นานวันเข้ารอยเชื่อมปะผุของหน่วยงานที่งอกขึ้นมาก็หนาเตอะอย่างที่เห็น
ซ้ำร้ายเราไม่มีแนวคิดเรื่องการ "ยุบ" ใด ๆ คลาย ๆ กับเรามีแผล พยายามรักษา
เอาไปเอามางอกเป็นมะเร็งจนกินงบประมาณทางการศึกษาอย่างมหาศาล

ข้อสังเกตที่ 3 นโยบายพระคุณ โดยรวมนโยบายที่เน้นการกระตุ้นมากกว่านโยบายที่เอาผิด
ส่วนหนึ่งในโต๊ะของคนออกนโยบายไม่อยากโดนกระแสต่อต้าน
กอปรกับนโยบายในเชิงบทลงโทษง่ายต่อการผันไปเป็นเครื่องมือของการใช้อำนาจในทางมิชอบ
หลุดไปสู่การบริหารงานที่ไม่โปร่งใสได้อีก
ซึ่งพอเป็นแบบนี้ก็ยากเพราะทำให้ระบบการศึกษาไม่สามารถแสดงความรับผิดชอบ (Accountability)
กับผลลัพธ์ในการทำงานจริง ๆ ได้สักที
ผลคือหาหลักฐานการยืนยันตรวจเอกสารก็ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไปซะส่วนใหญ่

ข้อสังเกตสุดท้าย คือ ใช้นโยบายไม่ตรงกับเป้าหมาย
โดยหลักการแล้วเมื่อหน่วยเหนือมอบนโยบายออกไป แต่ละหน่วยงานจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการตามรูปแบบ
โดยเชื่อมนโยบายกับการปฏิบัติให้เห็นสิ่งเดียวกัน ซึ่งการตีความนี้ละที่คลาดเคลื่อนกันบ่อย
ทั้งไม่เจตนาหรือจะศรีธนญชัยก็สุดแล้วแต่ ทำให้อะไร ๆ ที่คิดไว้อย่างระมัดระวังไม่ได้ออกดอกผลอย่างที่แก่นแท้ ๆ ต้องการ

คนเขียนนโยบายจึงทำได้อย่างเก่งแค่ Process กับ Output ในเชิงปริมาณหยาบ ๆ เท่านั้น
แต่ไม่สามารถเขียนนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ลงถึงบอก Outcome ในเชิงคุณภาพ
ซึ่งนั่นคือการเรียนรู้ที่ดีของเด็กได้อย่างที่เราอยากเห็นสักที

ที่เล่าให้ฟังเพราะอยากให้เกิดความเข้าใจในข้อจำกัดหลาย ๆ ประการที่คนนอกอาจจะไม่ทราบ เพื่อที่จะนำไปสู่การคิดอ่านหาทางเพื่อสร้างทางเลือกที่ดีกว่าให้กับการศึกษาต่อไป

ที่มา ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 2 มิถุนายน 2558